

Потапенко В'ячеслав Опанасович

Біографія

В'ячеслав Панасович Потапенко, відомий під псевдонімами Чорномор, В.Безбрежний, народився 1 січня 1863 року в поміщицькій родині у селі Веселий Кут на Херсонщині. Закінчив Петербурзьку юнкерську школу, відбував військову службу в Бендерах у Житомирському 56-му піхотному полку. Згодом учителював у м.Ананьєві Херсонської губернії, де в повітовій школі працював брат М.Кропивницького Володимир. Ще в Бендерах В.Потапенко грав у аматорських виставах разом з М.Садовським, М.Хлистовою-Адамовською (Заньковецькою), Ю.Касиненком. Коли ж трупа М.Кропивницького та М.Старицького підкорила Одесу, вчитель з Ананьєва віддав перевагу професійній сцені. Адже, як згадував В.Потапенко, "тоді навіть із провінції почали приїздити люди, щоб побачити рідний театр. Сиділи тижнями в Одесі, платили перекупцям великі гроші, щоб купити квитки на спектаклі". А тому він "зрікся учителювання і рушив до Одеси, щоб стати артистом".

Відтак з 1883 року В.Потапенко належав до трупи М.Кропивницького, згодом – з 1890 року – до київських театральних колективів, очолених М.Васильєвим-Святошенком, М.Старицьким. У своїх "Спогадах про український театр" він наводить чимало цікавих епізодів з гастрольного життя. Таким В.Потапенку запам'яталось перебування у складі трупи М.Старицького в Катеринодарі: "Ми грали в Літнім театрі, у саду Бадюлі (зараз там гарний сад і такий же Літній театр). Ми цікавились Кубанщиною, де, як ішли чутки, добре жилося по козачих станицях. Нам це був новий край. Позаяк від Ростова, що на Дону, раніш не було залізниці, то потрапити до Катеринодара ніяк не можна було, хіба тільки кіньми, а як порозкисають дороги – то волами. Ми їхали потягом, і їхали начебто волами – так ішов потяг. Ось ми в'їхали в землю наших братів, дітей преславних запорожців. Куди оком глянеш – степ, степ, широкий та вільний, як море. Станиці десь далеко пірнули та заховались у садках. Тут же з нами їхали наші українці з косами – на заробітки, на кубанські степи.

Катеринодар скидався більше на велике село. Всі будівлі вкриті соломою та очеретом. Тільки дім, де жив наказний отаман, — під залізним дахом. Одна головна вулиця – вимощена, а решта – ні. Болото таке, що й не проїхати. Одного разу, як ускочив фаєтон з наказним отаманом в колобаню, так волами витягали" [19, с.67].

А ось інший спогад з Причорномор'я: "1886 року трупа з Кропивницьким була в Одесі. Збори були повні. Публіка страшенно любила Заньковецьку, Кропивницького, Садовського, Затиркевичку, Саксаганського. По спектаклі – вже натовп студентів біля артистичного під'їзду і овації.

Не знаю, чи мене любили, чи ні, але я, як "танцор", мусив танцювати за один раз не менш як разів 3-4.

Як приїждить було куди-небудь трупа, так після декількох спектаклів бачиш по городу – багато ходє в українських сорочках з стрічками та розмовляють по-українськи,

а по головних вулицях скрізь величезні портрети артистів" [19, с.69].

У співавторстві з М.Старицьким В.Потапенко написав драму "За друга", поставлену у грудні 1887 року. Він є автором збірок малої прози: "Над кручею" (1889), "На нові гнізда" (1899), "Чабан" (1927) та цілого ряду п'єс ("Грішниця" та ін.). Сцена-монолог В'ячеслава Потапенка "Король Лір" була подана до херсонського альманаху "З потоку життя" (1905), але цензура не пропустила цей матеріал до друку [5, с.44].

З 1904 року і аж до смерті митець жив на Кубані, працював у театральних трупах Катеринодара, друкувався у місцевій періодиці (газети "Заря", "Черноморское побережье", "Утро"), виконував обов'язки видавця-редактора катеринодарської газети "Новая заря. Після закриття в 1910 році газети "Новая заря" В.Потапенко відходить від журналістики і протягом наступних шести років працює у катеринодарських театрах, пише драматичні твори. Наприкінці життя він був "незатребуваний як драматург і журналіст, тому працював дератизатором Краснодарської міської лікарні. Його, як і більшість талановитих митців, не оминули жорна тоталітарної машини" [18, с.43]. Існує дві версії загибелі письменника-патріота: 1) У вересні 1942 року він був схоплений гестапо і розстріляний Зондеркомандою СС-10-А; 2) засуджений постановою Трійки УНКВС по Азово-Чорноморському краю від 8 серпня 1937 року до розстрілу і страчений 10 серпня того ж року.